

УДК 343.346.2(043.2)

Мировська К.О., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Кубальський В.Н., к.ю.н., доцент

СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ РОЗДІЛОМ XI ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КК УКРАЇНИ

Роль транспорту все більш зростає серед населення. У зв'язку з цим виникає потреба в забезпеченні належної безпеки і охорони відносин, які виникають у процесі експлуатації транспорту.

У Кримінальному кодексі УРСР від 1960 року законодавець не виділяв злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту в окрему групу, а відносив їх до глави «Службові злочини» за ознакою наявності у складах цих злочинів спеціального суб'єкта. Щодо чинного Кримінального кодексу України законодавець виділяє окремий розділ в даній сфері злочину, а саме: Розділ XI «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» Особливої частини КК України, що складається з 18 статей.

Злочини, передбачені ст. 280, 283, 286-288, ч. 1 ст. 289, 290-292 КК України, можуть бути вчинені загальним суб'єктом злочину, тобто осудною, фізичною особою, яка досягла 16-річного віку. А за вчинення злочинів, передбачених ст. 277, 278 і ч.2, 3 ст. 289 КК України – осудною, фізичною особою, яка досягла 14-річного віку [1].

Відповідальними за кримінальні правопорушення можуть бути лише особи, наділені додатковими ознаками, тобто спеціальні суб'єкти. Умовно цю групу суб'єктів можна поділити на два види: особи, які є працівниками транспортної інфраструктури, але безпосередньо не керують транспортним засобом і особи, які безпосередньо керують транспортним засобом. Як зазначає В.І. Терентьєв, спеціальним суб'єктом злочину повинна визнаватися особа, яка володіє поряд із загальними ознаками додатковими ознаками, передбаченими Особливою частиною Кримінального кодексу [2, с. 177-178].

Через розбіжності у правозастосовчій практиці з питань визначення суб'єкта даного злочинного посягання Пленумом Верховного Суду України у Постанові від 23.12.2005 р. № 14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах

про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» було надано певні роз'яснення. Зокрема, наголошується, що суб'єктом злочину, передбаченого ст. 286 КК України, є особа, яка керує транспортним засобом, незалежно від того, чи має вона на це право [3].

Відповідальність за ст. 287 «Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації» КК України може наставати лише за умови, якщо особа, відповідальна за технічний стан чи експлуатацію транспортних засобів, усвідомлювала наявність зазначених у цій статті обставин, які забороняють експлуатацію таких засобів. До осіб такої категорії належать працівники підприємств, установ та організацій, незалежно від форми власності, на яких покладено відповідальність за технічний стан чи експлуатацію транспортних засобів (завідувачі та начальники гаражів, інспектори безпеки руху, головні механіки тощо). Суб'єктами можуть бути водії, за якими закріплено транспортний засіб, а також власники транспортних засобів.

Важливо зазначити, що у зазначеній вище Постанові вказано, що водій чи власник транспортного засобу (уповноважена особа), який передав керування особі, яка не мала або була позбавлена права керувати такими засобами взагалі чи засобом відповідної категорії, тим самим порушив існуючі правила, у разі спричинення зазначеними діями перелічених у ст. 287 КК України наслідків, несе відповідальність за цією статтею, а особа, яка фактично керувала транспортним засобом – за ст. 286 КК України.

Щодо суб'єкта злочину, передбаченого ст. 288 «Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються убезпечення дорожнього руху» КК України, то ними можуть бути особи, які виконують такі роботи або відповідальні за їх проведення: керівники дорожньо-експлуатаційних підприємств, їхні підлеглі, яким надано повноваження щодо дотримання відповідних правил, норм і стандартів, а також рядові робітники зазначених підприємств; інспектори безпеки руху; виконробы, майстри, інші особи, які керують проведенням дорожніх робіт чи робіт у межах проїзної частини.

Згідно ч. 2, 3 ст. 289 «Незаконне заволодіння транспортним засобом» КК України не відсторонені від керування транспортним засобом водії, які самовільно здійснили поїзду на закріпленому за ними транспортному засобі, а також службові особи підприємств, установ і організацій, що мають певні повноваження

з оперативного управління, використання й розпорядження транспортними засобами, не можуть визнаватися суб'єктами тимчасового незаконного заволодіння транспортним засобом [4, с. 540].

Виходячи з вищезазначеного, можна прийти до висновку, що значна частка суб'єктів злочинів у сфері транспорту – це спеціальні суб'єкти, а точніше, вони не обмежуються лише загальними ознаками, а саме віком та осудністю, а наділені ще й іншими ознаками. Слід зазначити, що абсолютна більшість диспозицій статей є бланкетними, отже для правильного встановлення ознак та, відповідно, правильної кваліфікації злочинів слід враховувати норми не лише кримінального законодавства, але й інших нормативно-правових актів у сфері транспорту.

Література

1. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 6 жовтня 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Терентьев В.І. Відповідальність спеціального суб'єкта злочину за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В.І. Терентьев; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». – Одеса, 2003. – 195 с.

3. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: Постанова від 23 грудня 2005 р. № 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05>

4. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х.: Право. – Т. 2: Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. – 2013. – 1040 с.